

stavovi kazivača prema pjesmi i vlastitoj tradiciji. Svi tekstovi potječu iz usta kazivača ili pjevača (najčešće starijih generacija) i u lokalnom su govoru.

U poglavljima *Običaji i vjerovanja* obuhvaćeni su opisi raznolikih običaja godišnjeg i životnog ciklusa, kao i neki drugi (vučići, kanata, savezništvo, silo, zajam, mobe). Pričaju ih kazivači, u prošlom vremenu. Dio običaja prisutnih i danas redovito se prikazuju u odnosu prema prošlom.

Objašnjenja o *Nošnjama* također su data oblikom kazivanja, u lokalnom su govoru, sa mnogo lokalnih naziva, zbog čega (kao i nedostatak crteža) otežavaju jasnoću i razumijevanje.

Kazivanja su raznolikih sadržaja, a kroz njih se iskazuju mišljenja, moralni stavovi, opisuje način života, rada, zabave, opet sa aspekta prošlog vremena koje je, prema riječima mnogih kazivača, bilo teško i siromašno, ali zato ljudskije i društvenije.

Naslovi o *Igrama* navode razne društvene igre od kojih je većina prisutna i danas (na balote, na muru, kamena s ramena, na karte, i dr.).

Poglavlja o *Glazbalima* također se pričaju jezikom lokalnog govora. Dati su opisi izrade, načina upotrebe te situacija u kojima su se koristila.

Šale su ispričane autentičnim, lokalnim govorom mjesta zbog čega su osobito zanimljive i dopadljive.

Za mjesto Skradin autor daje širi uvodni tekst s obzirom da se taj folklorni izraz u mnogočemu razlikuje od susjednih mjesta. Opisane su društvene prilike i aktivnosti koje su sa nefolklornim izrazom utjecale na razvoj i oblikovanje folklornog glazbenog izraza novijeg vremena.

Cjelokupno izdanje iscrpno je zabilježilo folklornu građu šibenskog zaleđa i to s više aspekata. Reprezentativna opsegom i izgledom, tehnički zavidne kvalitete ova publikacija vrsta je popularnog izdanja, namijenjenog širokoj publici - što pokazuju i dva prethodno već rasprodana sveska. Stručnjacima raznih specijalizacija na području folkloristike i etnologije pruža opsežnu građu i otkriva lokalnu atmosferu šibenskog zaleđa.

Vedrana MILIN

Ova knjiga je treća u nizu knjiga koje se bave Horehroniem, područjem u dolini rijeke Hron između Niskih Tatri i Slovačkog Rudogorja. Sadržajem obuhvaća područje folkloristike. Kao i prve dvije knjige rezultat je dugogodišnjeg istraživačkog rada koji se temelji na materijalu prikupljenom pomoću anketa, na arhivskoj građi i filmskim i literarnim zapisima te na terenskim istraživanjima Horehronia vođenima od 1934. do godine 1977, najintenzivnijima između 1956. i 1963. god.

Knjiga sadrži 6 radova. Prvi je prilog napisala Mária Kosová: *Pripovjedač Jozef Rusnák-Bronda*. Studija je nastala 1942. godine u vrijeme dok je narodna poezija na Horehroniu još bila živa. J. Rusnák-Bronda je prepričavao priče internacionalnog sadržaja ali s individualnim prepravkama. Zbog izvanrednih svojstava obdarenog pripovjedača bio je i od zajednice priznat kao pripovjedač. Bio je vješt u pripovijedanju svih žanrova: bajkama, legendama, novelama, humorističkim pričama i sagama. Jezik mu je bio bogat, ožvijen vlastitim iskustvom i lokalizmima. Autorica nas upoznaje sa životom i rodnim mjestom pripovjedača, mjestom i vremenom pričanja, njegovim stvaralačkim sposobnostima i izvorom njegovih pripovijedaka, retorikom, pripovjedačevim slušateljima, repertoarom, umjetničkom strukturom priča, odnosom vremena u pripovijetkama, jezikom i jezičnim ukrasima i opisom dijaloga. Na kraju rada donosi zapis 22 pripovijetke koje je ovaj pripovjedač najradije pripovijedao.

Drugi prilog je Sonje Burlasove: *Narodna pjesma*. Rad se osniva na starim seljačkim i pastirskim pjesmama koje je autorica sabrala od 1954. do 1964. Prema riječima S. Burlasove najslabije su sačuvane pjesme koje prate godišnje običaje. Autorica posvećuje dosta prostora društvenoj funkciji pjesme, prikazu prilika kada se pjeva i razmišljanju o tome kako se narodne pjesme gube. Pjesme je podijelila na one koje se pjevaju uz kalendarske običaje, na one koje se pjevaju uz porodične običaje, pjesme koje prate razne

Horehronie, Folklorne prejavu v živote l'udu, Ed. Viera Gašpariková, Slovenska akadémia vied, Bratislava 1988, 372 str.

poslove i na kraju pjevanje za zabavu. Autorica detaljno opisuje svaku od ovih prilika za pjesmu a sve dokumentira brojnim i tekstovnim zapisima te fotografijama pjevača i običaja koje pjesma prati.

Narodni muzički instrumenti i narodna svirka Oskára Elscheka je slijedeći rad zastupljen u knjizi. Od 100 do danas u Slovačkoj poznatih instrumenata na Horehroniju ih poznaju 60. Autor opisuje konstrukciju i naziv instrumenata, zvuk kojega pojedini instrumentu proizvodi te prilaže notni zapis melodija koje se mogu na pojedinom instrumentu proizvesti. Većina instrumenata koji se na Horehroniju upotrebljavaju bila je domaće izradbe, koja je postala tek 70-tih godina ovoga stoljeća. Od 18. st. naovamo važnost se pridaje gudačkim instrumentima, posebno seoskim kapelama. Autor je instrumente podijelio na 1. dječje muzičke igračke, 2. lovačke instrumente za signale i vabljenje, 3. ceremonijalne instrumente, 4. duvačke instrumente pastira i čuvara, 5. instrumente s esetetskom namjenom, i 6. instrumente za zabavu i ples.

U istraživanju se nastojalo shvatiti djelovanje narodne muzike u društvu i njene psihološke i umjetničko estetske stimulanse.

O plesu piše Kliment Ondrejka u radu *Narodni plesovi i zabave*. Autor konstatira da se uz nove plesove na Horehroniju zadržavaju i stari domaći plesovi. Navodi glavne plesove i njihove lokalne nazive te karakteristike plesova, koje popraćuje notnim zapisima melodija i tekstovima pjesama uz koje se pleše.

Kliment Ondrejka piše također i o dječjim igrama (*Dječje igre*). Igre kojima se autor bavi pripadaju ponajviše djeci predškolske dobi i ranih školskih godišta, premda od igre ne bježe ni desetgodišnjaci pa, često, ni odrasli. Konstatira da svaka dječja dob ima neki svoj osobiti repertoar igara; najveći je oko 6-8. godine a zatim se smanjuje. Dalje autor opisuje osnovne karakteristike dječje igre i njihovu klasifikaciju te nazive igara i opise toka igara. Mnoge od tih igara su internacionalne. U prilogu je i popis igara iz pojedinih mjesta kao i popis informatora za svako ispitivano mjesto ponaosob.

Betlehemari je prilog Martina Slivke. Kako nas autor obavještava Betlehemarski ophodi su na Horehroniu kao i u cijeloj Slovačkoj veoma rašireni. U Betlehemarima su sjedinjeni narodna epika i narodna dramatika a tekst i koreografija se prenose usmenom predajom s generacije na generaciju. Nema podjele na gledaoce i na izvođače, svi prisutni učestvuju u toj dramskoj radnji. Autor konstatira da su Betlehemari autohtoni element s estetskom, religioznom i ceremonijalnom funkcijom. U radu se raspravlja i o nastanku Betlehemara, scenariju, tekstovima, učesnicima i sceni, a donosi se kao primjer cjeloviti opis zbivanja pri ophodu u jednom selu s tekstom te notnim i scenskim zapisom.

Vlasta DOMAČINOVIĆ

I fabulosi parlari, Aspetti e interpretazioni del mondo tradizionale, Editori del Grifo, Montepulciano 1987, 127 str.

Zbornik posvećen P. Clementeu sadrži jedanaest studija o tradicijskom životu Toscare. Njihov tematski i metodološki raspon kreće se od zapisa narodnih vjerovanja i legendi, preko lingvostilističke i kontekstualne analize pisanih svjedočanstava

do prikaza temeljnih problema suvremene antropologije.

Naslov je, pretpostavljam, aluzija na Dantea, budući da se radi o latinizmu koji se samo u njega može pronaći (Novi život II 10, prema Enc. dantesca, Roma 1970), a mogli bismo ga prevesti kao "izmišljena (ili bajkovita) kazivanja". Knjiga je podijeljena u dva dijela naslovljena *Interpretacije* i *Razmatranja*. Dok se potonji sastoji od triju rasprava teorijskog karaktera, prvi objedinjuje ispitivanja na terenu i arhivska istraživanja. Tako se Dante Priore u radu *Opstojnost drevnih vjerovanja i agrarnih rituala vezanih za svetište S. Maria in Valle kod Laterine* okoristio metodom intervjuua kako bi pokazao kojeg se geografskog područja ticao fenomen procesije za kišu u sušno doba, koliki je stupanj vjerovanja u učinkovitost molbe te kako je nastalo svetište, a s njim i legenda o Gospinoj slici koja roni suze i raspelu koje mijenja boju, što se tumačilo kao znak udijeljene milosti. Priore zaključuje kako se radi o tipičnoj strategiji kontaminacije prekršćanskog i kršćanskog kulta koja se održala sve do poslije drugog svjetskog rata i